

Innst. S. nr. 151

(2000-2001)

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa om snarest å klargjøre de langsiktige virkningene som EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 vil få for den differensierte arbeidsgiveravgiften og norsk distriktpolitikk, og forberedelse av arbeidet med en notifikasjon slik at geografisk differensiering og støttenivå i distriktpolitikken beholdes etter 2003

Dokument nr. 8:32 (2000-2001)

Til Stortinget

Sammendrag

EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 slo fast at den geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften er å betrakte som statsstøtte i henhold til EØS-avtalen. EØS-avtalen har et generelt forbud mot statlig støtte til næringsvirksomhet, og konsekvensen er at hele ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift som statsstøtte samtidig ble kjent ulovlig. Ordningen kan imidlertid videreføres etter EFTAs retningslinjer for regional støtte (transportstøtte) fram til 2003 og må heretter forvaltes som en regionsalstøtteordning underlagt EUs statsstøtteregulering.

Norske EØS-tilhengere har hevdet at differensiert arbeidsgiveravgift var norsk skatte- og avgiftspolitik og dermed unntatt fra EØS-avtalen. Dette var altså feil og Norge er nå forpliktet til å gjennomføre de endringene i arbeidsgiveravgiften som endringer i EUs regelverk for regionalstøtte etter artikkel 61 (3)c krever. EUs regelverk for støttenivå, innretning og geografisk virkeområde har med dette fått direkte virkning på og styring over norsk politikk på et av de viktigste områder i norsk distrikts- og næringsstøtte.

Dommen innebærer fundamentale og prinsipielle endringer som tar ordningen ut av nasjonale hender og overfører beslutningene til EU.

Inntil 2003 kan ca. 95 pst. av ordningen videreføres. Hva som skjer etter den dato er usikkert. Norge må fremme ny notifikasjon av hele ordningen til ESA. ESA vil etter det gjennomføre en ny vurdering av om ordningen og de gjeldende satsdifferanser - kan videreføres.

På kort sikt førte endringene til at enkelte stedbundne og noen andre næringer falt helt ut som støtteberettiget, i tillegg til at enkelte kommuner fikk endret sin soneplassering.

Det er stort behov for å få klargjort de langsiktige virkningene dommen vil få for den differensierte arbeidsgiveravgiften og norsk distriktpolitikk. I volum er dette et av de største distrikts- og næringspolitiske virkemidlene vi har. I St.meld. nr. 1 (2000-2001) Nasjonalbudsjettet år 2000 anslås dette til å beløpe seg til 6,8 mrd. kroner ved at provenytapet for staten ved at avgiften er differensiert anslås til denne summen.

I forbindelse med budsjettbehandlingen i kommunalkomiteen høsten 2000, sendte Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe brev til kommunal- og regionalminister Sylvia Brustad, og fra svaret går det fram at dette viktige og vanskelige arbeidet ikke har startet ennå:

"Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift som Norge har fått godkjent av ESA, er tidsbegrenset. Ordningen er godkjent fram til 31. desember 2003. Regjeringen har foreløpig ikke startet arbeidet med å notifisere en ordning som skal gjelde etter dette tidspunktet."

Norge må forberede grundig hvordan vi kan holde oppe former for nærings- og distriktsstøtte under et nytt regime. I volum er dette av de største virkemidlene vi har.

EU arbeider nå med å ta opp nye medlemmer i Øst-Europa. Disse landene har andre typer utfordringer og behov enn det Norge ivaretar med sin distriktpolitikk. Det er grunn til å anta at regelverket rundt regionalstøt-

teordningene i EU vil endres som følge av utvidelsen. Endringene kan gi som resultat at regelverket som skal sette rammer for vår politikk, blir enda mindre egnet til å ivareta våre behov, som dreier seg om lange avstander, spredtbygde områder, fraflytting, klima etc.

Under budsjettbehandlingen for 2000 fremmet Sosialistisk Venstreparti forslag om å få saken utredet uten å få flertall. I årets budsjettbehandling fremmet Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet tilsvarende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen senest i Distrikts- og regionalpolitiske melding våren 2001 klargjøre de langsiktige virkningene EFTA-dommen vil få for den differensierte arbeidsgiveravgiften og norsk distriktspolitikk.

Stortinget ber Regjeringen forberede arbeidet med en notifikasjon slik at geografisk differensiering og støttenivå i distriktpolitikken beholdes etter 2003."

Forslaget ble ikke realitetsbehandlet. Spørsmålet har fått så lite fokus både i storting og regjering at det er grunn til å tro at en separat behandling er nødvendig for at temaet blir underlagt en grundigere behandling.

Norsk distriktspolitikk og bosettingen i distriktene er helt avhengig av gode og stabile virkemidler. Et bortfall eller store endringer i støttenivå og geografisk differensiering vil få dramatiske følger. Vi må ta fatt i det store og vanskelige arbeidet med å finne måter å kunne holde den distriktspolitiske innsatsen, slik den nå virker gjennom den differensierte arbeidsgiveravgiften, oppe og i tide finne eventuelle alternative måter å gi distrikts- og næringsstøtte som kan fungere like godt eller bedre.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen snarest klargjøre de langsiktige virkningene som EFTA-dommen vil få for den differensierte arbeidsgiveravgiften og norsk distriktspolitikk.

II

Stortinget ber Regjeringen forberede arbeidet med en notifikasjon slik at geografisk differensiering og støttenivå i distriktpolitikken beholdes etter 2003."

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Erik Dalheim, Grethe G. Fossum, Britt Hildeng, Ottar Kaldhol, Torstein Rudihagen og Signe Øye, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad, Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfonn, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, fra Venstre, Terje Johansen, og representanten Steinar Bas-

tesen, viser til svar på spørsmål fra saksordfører Erik Dalheim til finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen av 7. februar 2001 som følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til at dagens ordning med differensiert arbeidsgiveravgift er godkjent av ESA fram til 31. desember 2003. Regionalstøttereguleringen som ESA la til grunn for ordningen gjelder fram til 31. desember 2006. Komiteen viser videre til departementets vurdering av at dagens ordning bør kunne videreføres også etter 31. desember 2003, gitt at Norge fortsatt kan dokumentere at næringslivet har transportkostnader som overstiger fordelene med nedsatt arbeidsgiveravgift.

Komiteen slutter seg til Regjeringens vurdering av at dagens ordning er hensiktsmessig. Komiteen sier seg enig i den gjennomgang departementet nå gjennomfører med sikte på videreføring av ordningen.

Komiteen anser ut ifra dette at intensjonen i Dokument nr. 8:32 (2000-2001) er ivaretatt. Komiteen anbefaler at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker den sentrale plassen den differensierte arbeidsgiveravgiften har i norsk distriktspolitikk. En eventuell fjerning eller reduksjon av denne differensieringen vil ha dramatiske konsekvenser for næringsliv og bosetting i distriktene. Eksempel på dette så vi ved overføring av 14 kommuner til andre soner i forbindelse med statsbudsjettet for 2001. Dette utløste stort rabalder og over 100 mill. kroner i kompensasjon.

Dette medlem er glad for at Regjeringen omsider har innledet arbeidet for å finne en videreføring av dagens ordning etter utløpet av dagens ordning ved utgangen av 2003. Å få beholde den differensierte arbeidsgiveravgiften til 2006 vil gi oss et pusterom i forberedelsene til en evt. oppheving fra 2007. På tross av dette er det svært viktig å være bevisst på at utviklingstrenden innenfor EU, særlig i forbindelse med utvidelsen til Sentral- og Øst-Europa, går i retning av en regionalpolitikk som legger mindre vekt på forhold som er mest relevante i Norge, som avstander, klima og fraflytting.

Det bør allikevel tas høyde for at ordningen ikke blir tillatt videreført fra 2007. Parallelt må det derfor arbeides med å utvikle alternative virkemidler som kan redusere den skadelige effekten av en evt. oppheving av den differensierte arbeidsgiveravgiften.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til dokumentet og til det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:32 (2000-2001) - forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa om snarest å klargjøre de langsiktige

virkningene som EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 vil få for den differensierte arbeidsgiveravgiften og norsk distriktpolitikk, og forberedelse av arbeidet med en notifikasjon slik at geografisk differensiering og støttenivå i distriktpolitikken beholdes etter 2003 - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 22. februar 2001

Dag Terje Andersen
leder

Erik Dalheim
ordfører

Siv Jensen
sekretær

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/finansministeren til finanskomiteen, datert 7. februar 2001

Dok 8:32 (2000-2001) om differensiert arbeidsgiveravgift

Det vises til brev av 23. januar med oversendelse av Dok 8:23 (2000-2001) fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Magnhild Meltveit Kleppa.

I Dok 8:32 (2000-2001), forslag I, foreslår representantene at "Stortinget ber Regjeringen snarest klargjøre de langsiktige virkningene som EFTA-dommen vil få for den differensierte arbeidsgiveravgiften og norsk distriktpolitikk." I forslag II foreslår representantene at "Stortinget ber Regjeringen forberede arbeidet med en notifikasjon slik at geografisk differensiering og støttenivå i distriktpolitikken beholdes etter 2003."

Dagens ordning med differensiert arbeidsgiveravgift er godkjent av ESA fram til 31. desember 2003. De langsiktige virkningene av EFTA-domstolens vedtak vil derfor være avhengig av hvordan ordningen blir etter 31. desember 2003. Regionalstøtteregeverket som ESA la til grunn for sin vurdering av ordningen gjelder fram til 31.12.2006. Det bør derfor ikke være problematisk å få videreført ordningen etter 31.12.2003, gitt at Norge fortsatt kan dokumentere at næringslivet har transportmerkostnader som overstiger fordelene med nedsatt arbeidsgiveravgift.

Dette regelverket er et såkalt ikke bindende regelverk. Det kan være rom for tolkninger. Sverige har i lengre tid vært i dialog med EU-kommisjonen om notifisering av ordning med nedsatte sosialavgifter i henhold til de samme regler som vår ordning er godkjent i henhold til. Ordningen med nedsatte sosialavgifter ligner vår ordning med nedsatt arbeidsgiveravgift, men

den er mye mindre omfattende. EU-kommisjonen har ikke godkjent at den svenske ordningen kan videreføres i sin nåværende form, og har derfor krevd at Sverige innfører visse endringer for at den skal kunne videreføres.

Det er Regjeringens synspunkt at dagens ordning er hensiktsmessig, og derfor bør videreføres også etter 31. desember 2003. For best mulig å kunne underbygge dette i en ny notifikasjon overfor ESA, har derfor Regjeringen nylig vedtatt å sette i gang en større gjennomgang av dagens differensierte arbeidsgiveravgift, blant annet merkostnadene for transport i distriktene, samt andre relevante faktorer som klima, avstand og internasjonal konkurranse. Målsetningen er at dette arbeidet skal ferdigstilles høsten 2002.

Forberedelsene til en notifikasjon med sikte på å videreføre dagens ordning også etter 31. desember 2003 er allerede i gang i departementene. På nåværende tidspunkt er det for tidlig å angi når denne notifikasjonen vil finne sted. Et moment er at dette spørsmålet vil bli tatt opp i god tid med EFTAs overvåkingsorgan (ESA), slik at ESA har mulighet til å gi saken en forsvarlig behandling. Et annet moment er at en notifikasjon bør bygge på et best mulig oppdatert statistisk materiale slik at det ikke kan være et for langt tidsspenn mellom notifikasjonsdato og eventuelt forlengelsestidspunkt for ordningen.

Jeg anser utfra dette at intensjonene i Dok 8:32 (2000-2001) er ivaretatt gjennom det arbeid Regjeringen allerede har iverksatt.